

WSPÓŁCZESNE ZAGOSPODAROWANIE RUIN W OBSZARZE HISTORYCZNEGO UKŁADU URBANISTYCZNEGO GDAŃSKA

Urban design concepts of ruins in Gdańsk historical area

*Agnieszka Kowalska**

SUMMARY: The Gdańsk Downtown which now consists of several historical districts, has been extensively damaged during the World War II. Early after the War, in the 40's first restoration concepts have been applied in one of representative districts - today's Main City. The urban design included exact historical reconstruction of all public facilities and well historically documented housing. The other buildings have been planned in historical - post-medieval manner. In other Downtown areas only public facilities were designed within the historical concept, housing and groceries were built according to recent (post War) ideas. In the center of Downtown, remain the area of Granary Island with several granaries and some collapsed historical storages preserved

after the World War II. In the years 2012-2014 new designs for Granary Island area have been approved in local urban planning concepts. In some parts of the Island, for example in northern part, this process is still in progress. The new architectural idea, which is planned for applying in cases of granaries called Daleka Droga, Arka Noego, Czarny Kogut i Kuźnia will considered superstructure over the historical remains. Two ways of architectural designs of superstructures are contemplated, one with use of historical elements, the other with use of modern materials, especially glass.

KEYWORDS: Granary Island, ruins, reconstruction, granaries, restoration

Działania wojenne prowadzone pod koniec II wojny światowej w Gdańsku spowodowały, że historyczne dzielnice śródmiejskie, w szczególności Główne Miasto, Stare Miasto, Stare Przedmieście i Wyspa Spichrzów legły w gruzach. Zburzona została w części lub całości większość obiektów sakralnych, obiektów użyteczności publicznej oraz zabudowa mieszkaniowa¹. Wśród nich znajdowały się historyczne obiekty o charakterze ikonicznym, wyróżniające się na tle architektury europejskiej².

W 1947 r. Wojewódzki Konserwator Zabytków w Gdańsku dokonał wpisu do rejestru zabytków nieruchomych – pod numerem 8 – historycznego układu urbanistycznego Gdańska w granicach nowożytnych fortyfikacji – obecnie pod numerem 15 rejestru zabytków nieruchomych woj. pomorskiego. W uzasadnieniu wpisu ówczesny konserwator wojewódzki powoływał się na fakt istnienia na terenie historycznego Śródmieścia zespołów budowli powstałych od okresu

* MSc of archeology Agnieszka Kowalska, Voivode's Office for the Protection of Monuments in Gdańsk
<https://orcid.org/0000-0002-6921-9647>

¹ M. Gawlicki, *Zabytkowa architektura Gdańska w latach 1945-1951*, Gdańsk, 2012, s. 19-23.

² *Ibidem*, s. 52.

średniowiecza do XIX w.³ W rzeczywistości w momencie wpisu miasta historycznego do rejestru zabytków – większość jego zabudowy nie istniała. Wpis do rejestru dawał jednak podstawę organom ochrony zabytków do wpływania na kształt architektury powstającego z gruzów miasta. W trakcie kolejnych lat podjęto odbudowę najbardziej reprezentacyjnej spośród dzielnic śródmiejskich – Głównego Miasta, której metody i forma ewoluowały wielokrotnie⁴. W pierwszej kolejności rozpoczęto rekonstrukcję zniszczonych obiektów użyteczności publicznej: sakralnych i municypalnych. W oparciu o posiadaną dokumentację tych obiektów starano się wiernie odtworzyć zewnętrzną architekturę obiektów, a w miarę możliwości, wykorzystując zachowane elementy wyposażenia, odtwarzano również reprezentacyjne wnętrza. W przeciwieństwie do budowli użyteczności publicznej architektura mieszkalna, stanowiąca zdecydowaną większość zabudowy dzielnic śródmiejskich, nigdy nie została w pełni zrekonstruowana, za wyjątkiem pojedynczych kamienic patrycjatu gdańskiego, zlokalizowanych na terenie Głównego Miasta. Przyjęto zasadę, aby zachowywać historyczne podziały parcelacyjne i gabaryty zabudowy frontowej w głównych ciągach ulicznych zlokalizowanych prostopadle do rzeki Motławy. Zrezygnowano jednakże z odbudowy większości budynków wewnątrz kwartałów oraz części pierzei w węższych ulicach poprzecznych. Elewacje budynków wznoszonych w miejscach dawnych kamienic mieszczańskich projektowano jednak zazwyczaj wyłącznie w nawiązaniu do form historycznych, tworząc rodzaj tła dla pojedynczych obiektów rekonstruowanych.

W przeciwieństwie do Głównego Miasta, w pozostałych dzielnicach śródmiejskich, które również uległy zniszczeniu w wyniku działań wojennych, za wyjątkiem pojedynczych obiektów, nie rekonstruowano ani historycznych budynków mieszkalnych, ani nawet takich elementów dawnego układu urbanistycznego, jak pierzeje uliczne czy podziały parcelacyjne. Obok odbudowanych budynków i budowli historycznych oraz obiektów, które przetrwały II wojnę światową, wzniesiono bloki mieszkaniowe i pawilony usługowe w formach typowych dla architektury powojennej. Jednocześnie pomiędzy starą i nową zabudową, która została zagospodarowana, pozostały niezagospodarowane ruiny budowli zniszczonych w toku działań wojennych w 1945 r.

Szczególnie zaniedbaną w okresie powojennym dzielnicą pozostała Wyspa Spichrzów, zlokalizowana w centrum historycznego śródmieścia Gdańska. Wyspa przez wiele lat po zakończeniu działań wojennych pozostała w znacznej mierze niezagospodarowana. Jednocześnie działania wojenne przetrwały w całości 2 spichlerze, kilka spichlerzy – zachowało bryłę, a zniszczone zostały wnętrza. Kilkanaście obiektów do czasów współczesnych zachowało się w stanie ruiny⁵.

W chwili obecnej problematyczne staje się znalezienie rozwiązań, umożliwiających

³ Ibidem, s. 175. Decyzja wpisu do rejestru układu urbanistycznego Gdańska pozostaje w aktach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

⁴ I. Trojanowska, *Wspomnienia z odbudowy Głównego Miasta*, t. I, Gdańsk 1997, s. 9-15; , M. Gawlicki, *Zabytkowa architektura Gdańska*, op. cit., s. 171-190.

⁵ G. Sulikowski, *Wyspa Spichrzów w Gdańsku. Studium konserwatorsko-urbanistyczne*, Gdańsk, 1996, s. 1-4, maszynopis, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku, H. Paner, *Wyspa Spichrzów w Gdańsku*, Pomorania Antiqua, t. X, 1993, s. 155-188.

właściwe zagospodarowanie spichlerzy zachowanych w stanie ruiny. Należy zwrócić uwagę, że zgodnie z definicją ruin historycznych, wprowadzoną przez Kartę ochrony ruin historycznych – zniszczone w 1945 r. spichlerze nie stanowią ruin historycznych. Jednocześnie, ponieważ nie odbudowywano ich przez ponad 70 lat od czasów zakończenia wojny, stały się one utrwalonym w świadomości społecznej elementem krajobrazu tej części śródmieścia Gdańska. W 2012 r. i w 2014 r. Rada Miasta Gdańska uchwaliła nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla północnej części Wyspy Spichrzów, które umożliwiają wprowadzanie w ruiny spichlerzy współczesnej architektury w gabarytach zbliżonych do stanu historycznego⁶. Plan miejscowy zakłada odtworzenie takich elementów historycznego układu urbanistycznego na tym terenie, jak przebieg sieci drożnej, lokalizacja pierzei i podziały parcelacyjne. Z historycznych parametrów zabudowy utrzymane zostały przede wszystkim formy dachów: dachy strome dwuspadowe, sytuowane kalenicą prostopadle do ulicy. Warto zwrócić uwagę, że zapisy prawa miejscowego zakładają zupełnie różny sposób postępowania z reliktnymi zabudowami historycznej niż przyjmowano w okresie powojennym w pozostałych dzielnicach śródmiejskich. Różnią się one również od dotychczas obowiązujących planów miejscowych dla terenów Wyspy Spichrzów.

Aktualnie rozpoczyna się realizacja inwestycji na Wyspie, na północ od ulicy Sągiewnej. Inwestorzy, którzy częściowo realizują zabudowę w formule partnerstwa publiczno-prywatnego rozpoczęli prace od wykonywania nowych budynków na pustych parcelach, pozbawionych reliktnych elementów architektury historycznej. W toku planowania inwestycji Urząd Miasta w Gdańsku przeprowadził konkurs architektoniczny, w wyniku którego wyłaniano partnera do podpisania umowy partnerstwa publiczno-prywatnego. Prace przygotowane w konkursie przedłożono do zapiniowania Pomorskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków.

Stanowiły je koncepcje architektoniczne, zaprojektowane przez biura projektowe RKW Rhode Kellermann Wawrowsky Sp. z o.o. oraz KD Kozikowski Design Pracownia Architektoniczna. Na terenach objętych projektowaniem znalazły się ruiny następujących spichlerzy, wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków: Daleka Droga, Turek, Steffen, Książę. Zarówno w odniesieniu do ruin spichlerzy wpisanych do rejestru zabytków, jak i ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków proponowano nadbudowanie ruin obiektów historycznych nowoczesnymi kubaturami. Ostatecznie do realizacji wybrano koncepcję pracowni RKW Rhode Kellermann Wawrowsky Sp. z o.o., której szczegóły realizacji konsultowane są z Miejskim Konserwatorem Zabytków w Gdańsku.

Koncepcja ta założyła pewne nawiązania w nadbudowie spichlerzy Daleka Droga, Turek i Steffen do historycznych form elewacji tych obiektów. Założono odtworzenie historycznych gabarytów obiektów, wprowadzając jednakże zróżnicowanie materiałowe⁷.

Jednocześnie na tym etapie nie określono szczegółów dla technologii łączenia nowej zabudowy z tkanką zabytkową. Ze spichlerzy Daleka Droga do chwili obecnej zachowały się fragmenty wzdłużnych ścian obwodowych, które musiały zostać zabezpieczone w 2013 r.

⁶ www.gdansk.pl.

⁷ RKW Rhode Kellermann Wawrowsky Sp. z o.o. Koncepcja architektoniczna – brak tytułu, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

w trakcie remontu nabrzeży rzeki Motławy wokół Wyspy Spichrzów. W trakcie umacniania nabrzeży pojawiło się zagrożenie dla stabilności murów, które zostały wzdłużnie sklamrowane oraz podparte betonowymi przyporami od wnętrza dawnych budowli. W chwili obecnej w miejscu betonowych przypór zastosowano stalowe ściągi, które zabezpieczają konstrukcję murów do czasu docelowego zagospodarowania. Na obecnym etapie uzgodnień nowej zabudowy w ruinach spichlerzy istotne będzie dopracowanie sposobu budowy nowych części budynków w taki sposób, aby nie przyczyniały się do dalszej destrukcji historycznych murów. Szczególnie istotne pozostają kwestie zabezpieczenia ruin przed negatywnym oddziaływaniem wody i wprowadzenia konstrukcji nieingerującej w zabytkową strukturę. Ostateczny wybór rozwiązań architektonicznych części nadbudowywanej będzie miał decydujący wpływ na odbiór zabudowy oraz czytelność kontekstu ruin budowli historycznych.

Podobną zasadę zagospodarowania ruin historycznych spichlerzy, jak w opisanych powyżej przypadkach, przyjęto kilka lat wcześniej dwukrotnie projektując zabudowę w kwartale ulic Chmielnej, Żytniej i Spichrzowej, połączoną z zachowanymi ścianami obwodowymi spichlerzy Arka Nowego, Kogut i Ciepło Kuźni⁸. W tym przypadku również zaproponowano, zgodnie z zapisami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, nadbudowanie ruin nowoczesnymi bryłami, nawiązującymi gabarytami i formami nowoczesnego detalu architektonicznego do form spichlerzy historycznych. Nowe kubatury zaplanowano jako obiekty w znacznej mierze przezierne. Projektanci zaproponowali minimalistyczne, nowoczesne rozwiązania z zastosowaniem dużych powierzchni przeszklonych. Jednocześnie na etapie przygotowywania projektu wykonawczego okazało się, że w projekcie budowlanym nie przeanalizowano potencjalnych zagrożeń dla zabytkowych murów. W jednym z projektów ściany nowożytnie, pomimo wieloletniego pozostawania w stanie ruiny, planowano wykorzystać jako oparcie dla wprowadzanych nowych żelbetowych stropów. Nie zwrócono przy tym uwagi na różnicę w pierwotnych wysokościach kondygnacji w stosunku do wysokości projektowanych. Oparcie stropów na ścianach wymagałoby zatem ingerencji w zabytkową strukturę. Brak było również danych dotyczących sposobów potraktowania historycznych tynków i wypraw malarskich, zachowanych na ścianach spichlerzy. Nie rozwiązano również kwestii odprowadzenia wody z koron murów, nad którymi nadwieszona zostałaby nowa konstrukcja. Ostatecznie po przeprowadzeniu wstępnych prac konserwatorskich inwestor odstąpił od realizacji inwestycji.

Dotychczas nie znalazł się inwestor z programem zagospodarowania dla ruin spichlerzy Biały Koń i Czerowny Lew, zlokalizowanych przy ul. Chmielnej na Wyspie Spichrzów. Z dawnych spichlerzy zachowały się częściowo ściany obwodowe, rozczłonkowane otworami okiennymi

⁸ Zespół mieszkalno-usługowy „Nowy Spichlerz” z hotelem i garażami podziemnymi w Gdańsku, w kwartale ulic: Spichrzowa, Chmielna, Żytnia. Projekt budowlany tom I – architektura i konstrukcja, Przedsiębiorstwo projektowo-wdrożeniowe „FORT”, Gdańsk 2007, dokumentacja projektowa w Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku; Zespół mieszkalno-usługowy „Nowy Spichlerz” w kwartale ulic: Spichrzowa, Chmielna, Żytnia. Projekt budowlany, RKW Rhode Kellermann Wawrowsky Polska Sp. z o.o., Warszawa 2012, dokumentacja projektowa w Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

i przejazdami bramnymi. Przejazdy bramne sklepiono łukami półpełnymi, natomiast wszystkie otwory okienne – łukami odcinkowymi. W wyniku wprowadzonych w trakcie budowy spichlerzy licznych otworów obecnie wolnostojące ściany mają ażurową konstrukcję. W 2010 r. na terenach nieruchomości położonych po przeciwległej stronie ulicy Chmielnej ruszyły roboty budowlane, związane z budową kompleksu mieszkaniowo-usługowego. Wówczas pojawiło się zagrożenie dla stabilności relikwów spichlerzy. Właściciel obiektu – Pomorski Urząd Wojewódzki w Gdańsku – zlecił wykonanie dokumentacji projektowej, na podstawie której przystąpiono do wykonania podstawowych zabezpieczeń ruin. Projekt zakładał wykonanie stalowych ściągow łączących na całej długości ściany podłużne ze ścianami frontowymi oraz podparcie od frontu wszystkich otworów drewnianymi krążynami, dopasowanymi do kształtu poszczególnych łuków, podpartymi pod oporami łuków. Długie ściągi zaprojektowano w formie lin stalowych, co ograniczało ingerencję elementów zabezpieczających w ekspozycję obiektów⁹. Niestety, w trakcie prowadzenia prac zabezpieczających, w celu zmniejszenia ich kosztów, wykonawca zmienił sposób podparcia otworów, zastępując krążyny – słupkami z pustaków. W takim stanie obiekty trwają do chwili obecnej. Pomimo nieestetycznego wyglądu zastosowanych rozwiązań, należy uznać za ich zaletę nieingerowanie w zabytkową strukturę i ograniczony zakres wprowadzonych elementów, który umożliwia likwidację tymczasowych zabezpieczeń w przypadku wprowadzania trwałego zainwestowania, powiązanego z kompleksowym zabezpieczeniem obiektu.

Poza licznymi obiektami, które zniszczone zostały w 1945 r. i pozostają w stanie ruiny od czasu zakończenia działań II wojny światowej zwraca uwagę jeszcze jeden rodzaj ruin. Istnieje stosunkowo niewielka grupa obiektów, które uległy zniszczeniu w okresie powojennym i z różnych przyczyn w takim stanie zostały pozostawione. Są to przykłady rażącego zaniedbania, wynikającego niekiedy z braku podstawowej opieki właściciela nad zabytkiem. Obiekty te nie stanowią zdecydowanie ruin historycznych i bezdyskusyjna wydaje się zasadność ich rekonstruowania do formy sprzed katastrofy.

Szczególnym przykładem współczesnej ruiny na terenie Gdańska pozostaje Baszta pod Zrębem, zlokalizowana na terenie Starego Przedmieścia. Gotycka baszta, stanowiąca jeden z nielicznych elementów średniowiecznego systemu obronnego Starego Przedmieścia, przetrwała nieuszkodzona działania wojenne. Kilka lat po wojnie na murach baszty zarysowało się pęknięcie. Ponieważ w międzyczasie nie podjęto żadnych prac remontowo-konserwatorskich, w 1975 r. pęknięcie poszerzyło się i zawalił się północno-zachodni narożnik baszty. Poza zabezpieczeniem obiektu przed dostępem osób postronnych nie przeprowadzono żadnych prac stabilizujących konstrukcję baszty. W 1982 r. zawaliła się większa część baszty¹⁰. W 2011 r. w trakcie budowy na sąsiedniej nieruchomości bosmanatu oraz nowej przystani kajakowej wykonawca robót budowlanych zgłosił Pomorskiemu Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków informację na temat pogarszającego się stanu baszty. W wyniku wydanej decyzji nakazowej właściciel obiektu

⁹ A. Bela, R. Kowalski, M. Kowalski, M. Gawin, *Opinia techniczna dotycząca: stanu technicznego zabytkowych murów spichrzy położonych przy ul. Chmielnej w Gdańsku*, Gdańsk, 12.2009 r., maszynopis, Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

¹⁰ A. Masłowski, *Baszta pod Zrębem czyli Wieża Atutowa*, ibedeker.pl, 11.09.2011 r.

– Gmina Miasta Gdańska – zlecił wykonanie projektu zabezpieczenia ruiny i na jego podstawie wykonał niezbędne prace. Projekt zakładał spięcie ściągami pęknięć murów, zabezpieczenie koron szlamem, ogrodzenie ruin baszty oraz poprawę ukształtowania terenu dookoła niej, która umożliwiła lepsze odprowadzenie wody opadowej z ruin¹¹. W trakcie prac zdemontowano wcześniejszą konstrukcję wsporczą wykonaną w postaci drewnianych rusztowań. Założeniem nowego systemu zabezpieczeń było ograniczenie ingerencji w zabytkową tkankę oraz poprawa walorów ekspozycyjnych zabytku. Wprowadzone rozwiązania umożliwiają pełny wgląd w mury Baszty pod Zrębem, a jednocześnie skutecznie zabezpieczają obiekt przed dalszą degradacją. Jednocześnie należy zaznaczyć, że utrzymywanie obiektu w stanie trwałej ruiny będzie wymagało permanentnego powtarzania zabiegów konserwatorskich, przede wszystkim w obrębie koron murów, monitorowania stanu spękań murów oraz porządkowania otoczenia baszty w taki sposób, aby nie zmieniało się w niekorzystny dla zabezpieczenia obiektu przed wodą sposób ukształtowania terenu. W chwili obecnej można zaobserwować uszkodzenia warstwy szlamu zabezpieczającej korony murów. Ważne jest, aby właściciel jak najszybciej podjął prace naprawcze, nie czekając na wystąpienie kolejnego zagrożenia dla zabytkowej struktury.

Należy uznać za paradoksalną sytuację, w której jako trwałą ruinę utrzymuje się obiekt, który uległ zawaleniu w latach osiemdziesiątych XX w., podczas gdy za niezasadne przyjęto eksponowanie jako ruin reliktywów spichlerzy zniszczonych w czasie II wojny światowej i do czasów współczesnych nieodbudowanych. Trudno jednakże ocenić, bez przeprowadzenia rzetelnych analizy, czy ze względu na wcześniejsze problemy konstrukcyjne baszty, jej położenie oraz odchylenie ścian od pionu – taka rekonstrukcja byłaby możliwa.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia związane ze współczesnym zagospodarowaniem ruin obiektów historycznych w Gdańsku można sformułować pewne postulaty dotyczące planowania zainwestowania w ruinach oraz ich bieżącego utrzymania.

W okresie powojennym, przyjmując plan odbudowy Głównego Miasta w Gdańsku przyjęto pewne założenia, których celem było odtworzenie charakteru miasta sprzed kataklizmu II wojny światowej. Powyższe założenia planu nie dotyczyły architektury XIX i początku XX w., która w ocenie architektów i konserwatorów zajmujących się w tamtym okresie tematem odbudowy – nie posiadała wartości zabytkowych i nie zasługiwała na ochronę¹². Z różnych względów takich samych zasad nie zastosowano w dwóch innych dzielnicach śródmiejskich: Starym Mieście i Starym Przedmieściu, wprowadzając pomiędzy pojedyncze zachowane budowle historyczne – nowe osiedla mieszkaniowe, których układ tylko częściowo nawiązywał do przebiegu dawnej siatki ulic. Tym niemniej nawet w tych dzielnicach historyczne budowle w stanie ruiny były rekonstruowane. Zasady przyjęte w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego dla Wyspy Spichrzów przyjęły zupełnie odmienny sposób postępowania z pozostającymi w stanie

¹¹ G. Bukal, A. Kapuściński, *Projekt budowlany zabezpieczenia ruiny baszty „Pod Zrębem” w Gdańsku*, Gdańsk, 2011 – dokumentacja projektowa w Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku; Kapuściński Antoni, *Opinia techniczna dotycząca stanu zachowania oraz sposobu zabezpieczenia przed uszkodzeniami Baszty pod Zrębem w Gdańsku* – dokumentacja projektowa w Archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Gdańsku.

¹² M. Gawlicki, *Zabytkowa architektura Gdańska...*, op. cit., s. 167.

ruiny od czasów II wojny światowej spichlerzami historycznymi. Warto byłoby rozważyć ponownie możliwość rekonstrukcji kilku spichlerzy w południowej części Wyspy Spichrzów w miejscach, w których dotychczas nie podjęto żadnych działań inwestycyjnych. Dotyczy to szczególnie ruin spichlerzy Biały Koń, Czerwony Lew i Trupia Czaszka przy ul. Chmielnej, które zachowały częściowo ściany obwodowe, wraz z fragmentami elewacji frontowych, z przejazdami bramnymi, czytelną artykulacją okien oraz fragmentami detalu architektonicznego. Rekonstrukcja do pełnej formy tych obiektów umożliwiłaby właściwe utrzymanie historycznych relikwów, jak również stanowiłaby kontynuację prac związanych z odbudową Gdańska, które podjęto kilka lat od zakończenia II wojny światowej.

Jednocześnie w aktualnym stanie prawnym, przy obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, wprowadzane nowe funkcje do obiektów w stanie ruiny powinny brać pod uwagę stosunkowo niewielką powierzchnię użytkową w stanie aktualnym, tak aby ograniczać potrzebę rozbudowywania i nadbudowywania ruin obiektami wielokrotnie większymi od zachowanych. Nowe kubatury, których wprowadzanie jest niezbędne w celu zagospodarowania obiektów w stanie ruiny nie powinny dominować nad tkanką historyczną. Na etapie projektowania wprowadzania nowych kubatur w ruiny należy zwrócić uwagę na połączenia starej tkanki z nową, w szczególności przeanalizować ewentualną ingerencję konstrukcji w posadowienie relikwów budowli zabytkowej i jej wpływ na stabilność budowli oraz kwestię odprowadzenia wód opadowych z murów.

Warto zwrócić uwagę, że Wyspa Spichrzów jako jedyna z dzielnic śródmiejskich Gdańska, będąc zniszczona w trakcie II wojny światowej w podobnym stopniu jak Główne Miasto, pozostała do czasów współczesnych niezagospodarowana i zachowała ruiny spichlerzy które zburzone zostały w 1945 r. Jej aktualne zagospodarowanie i wprowadzenie nowych funkcji to w istocie dalszy etap odbudowy Gdańska, zapoczątkowanej wkrótce po zakończeniu działań wojennych, a formalnie zaakceptowanej dla Głównego Miasta w 1948 r. Pozostaje ona w centrum Śródmieścia, pomiędzy Głównym Miastem, Starym Przedmieściem i Dolnym Miastem – dzielnicami, które wprawdzie historycznie miały różny charakter, jednak w okresie powojennym te różnice pogłębiły się poprzez zupełnie odmienne podejście do odbudowy.

1

2

Ryc. 1 Widok od północy na ruiny spichlerzy Daleka Droga. Stan aktualny, kwiecień 2018 r. Fot. A. Kowalska

Ryc. 2 Widok od zachodu na Basztę pod Zrębem. Stan aktualny, kwiecień 2018 r., Fot. A. Kowalska

Ryc. 3 Wizualizacja z koncepcji zagospodarowania ruin spichlerzy Daleka Droga autorstwa pracowni projektowej RKW Rhode Kellermann Wawrowsky Sp. z o.o.

Ryc. 4 Wizualizacja z projektu adaptacji spichlerzy Arka Noego, Czarny Kogut i Kuźnia – Przedsiębiorstwa Projektowo-Wdrożeniowego „FORT”

Ryc. 5 Widok od północnego zachodu na ruiny spichlerzy Biały Koń i Czerwony Lew. Stan aktualny, kwiecień 2018r., Fot. A. Kowalska